

Ա Ռ Ա Կ

Ս Ա Ն Տ Ր .

Մայրը տըղուն սանտրը գընեց
 Որ մազերը սանտրէ անով .
 Տըղան այնքան ըզմայեցաւ
 Որ թէ խաղար կոճ խուժածիկ՝
 Թէ քերականն առնէր կարգար ,
 Սանտրը ձեռքէն վար չէր գըներ
 Սիրուն մազերը վար կուտար :
 Մազերն ալ ինչ գըռուզ մազեր ,
 Մետաքսի պէս ցոլուն մազեր ,
 Ուստի տըղան ալ անդադար
 Սեւուկ գըլուխը կըսանտրէր :
 Հապա սանտրը ինչ պատուական սանտրը էր
 Ո՛չ կըխաւնէր մազերը՝ ոչ կըճանկէր ,
 Մազերուն մէջ կերթար կուգար հանգիստ կարագ եղի պէս ,
 Տըղան ալ սանտրը կըսիրէր իրեն աչքին լուսին պէս ,
 Ի՛նչպէս եղաւ՝ ի՛նչպէս չեղաւ ,
 Օր մը սանտրը կորսուեցաւ .
 Տես գուն տըղուն տըրտմութիւնը ,
 Տունը լացովը լըցուեցաւ ,
 Խաղ մաղ՝ մէկգի ձըգեց տըղան ,
 Մէկգի նետեց գիր՝ քերական ,
 Բարկութենէն երկու ձեռքովը խաւնըխտեց մազերը ,
 Պըռճինկ պըռճինկ ըրաւ թողուց այն գեղեցիկ մազերը :
 Ո՞վ կարող էր տըղուն քովիկը մօտենալ այն օրը .
 Գլուխը սանտրել հրաման չըկար՝ ոչ մօրը , ոչ ծըծմօրը ,
 Հեռի ըլլայ , այնպիսի կանչ՝ այնպիսի ճիչ կարձըկէր
 Որ անէծքով կըփախչէին քովէն մայրն ու քուրիկներ :
 «Սանտրըս կուզեմ՝ սանտրըս գըտէք , սանտրըս բերէք» կըպօռար ,
 Վերջապէս ճարերն հատաւ , ասգիս անդին ընկան հար մար ,
 Սանտրը գըտան՝ տըլին տըղուն , ձայնը քաշեց օպուռը ⁽¹⁾ .
 Բայց ինչ օգուտ որ ոչ առաջ՝ ոչ ետ կերթար խեղճ սանտրը .
 Սաստիկ ցաւէն տըղուն արցունքը աչքերէն կըվազէր ,
 «Ա՛յ անիծած սանտրը , կանչեց , այս ինչ գէշ սանտր ես եղեր .
 Սանտրը տըղուն ըսաւ , — Ե՛ղբայր ,
 Ես նոյն սանտրըն եմ որ կամ ,
 Քու գըլուխդ որ պոճընկած է՝
 Ես ինչ ընեմ , բարեկամ :»
 Որո՞ւ կըսես . կատաղեցաւ չար տըղան սըրտին ցաւէն ,
 Սանտրը առաւ , վազեց գընաց՝ գետը նետեց պատուհանէն .

(1) Օպուռ բառը տաճկերէն է , եւ կնշանակէ մօտը խցողը դեռ , կամ զազան , կամ կատու . ես եւ շինձու բառով մշմուռան (տակ , աղբրդասան) . գաղղիարէն cauchemar , vampire , ռուսերէն пещера . Խրիմեցիք ռամկօրէն կրանցընեն երբեմն այս բառը իրեն , յանդիմանութիւն՝ ժանտ եւ կամակոր մարդկանց , պատուանց եւ տղայոց :

Հիմա ինչպէս որ կը պատմեն մեզի մեր պառաւները,
Այն սանտրով կը սանտրուին եղեր մեզմե աղեկները:

Իմ աչքովըս տեսեր եմ, որ շատ մարդիկ կէտ առ կէտ
Միշտ այս կերպով կը վարուին նաեւ ճըշմարտութեան հետ.
Քանի որ մեր խրճմըտանքը՝ սիրտը հոգին մաքուր է,
Ճըշմարտութիւնը մեզ համար շատ սիրուն՝ շատ սուրբ բան է.
Ամէնքն անոր մըտիկ կընեն, ամէնքն ըզնա կը պատուեն,
Գըլխուս վըրայ միշտ տեղ ունի ճըշմարտութիւնը, կըսեն.
Բայց վայ թէ որ մէկ խրճմըտանք մը ծըռուի. —
Ճըշմարտութիւնն իսկոյն մէկդի կը ձրգուի,
Եւ ամէն մարդ տըղու պէս՝ մազը սանտրելը չոճեր,
Երբ ինքն է որ մազերը պըռճինկ պըռճինկ է ըրեր:

ՔՈՒԼՈՎ:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՆ ՈՒ ՆՈՅԱ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ՝ ԼԻՊԵՐԻԱ

(Շարայարութիւն եւ վերջ.)

Զարմանալի կերպով ծաղկած է ուսումնա-
սիրութիւնը՝ ոչ միայն Լիպերիացւոց, այլ
եւ նոցա մօտ բնակող Ասիրիկեցւոց մէջ: Սո-
ցա տղայքն ալ Լիպերիացւոց դպրոցները
կարդալով, հանգստեան օրերը կը ցընեն ի-
րենց քսակները գըքերով ու տետրակներով,
կդառնան իրենց գեղերն ու հոն կը պատմեն
սովորածն իրենց ծնողացն ու ազգականնե-
րուն: Տեսնելու բան է սր ինչ հետաքր-
քրութեամբ մտիկ կընեն տղուն ծերերն ու
երիտասարդները, արք եւ կանայք, հարց-
մունքներ կընեն նոցա, տուած պատասխան-
նին մտքերնին կըսեն, չհասկըցած բաներ-
նուն վրայ վիճաբանութիւններ կընեն. մէկ
խօսքով՝ ամէն տղայ իւր ազգականաց ու հայ-
րենակցացը մէջ մէկ մէկ քարոզիչ կդառնայ:
Իսկ թէ այս տղայական քարոզութիւնը ինչ
մեծ ազդեցութիւն ունի լսողներուն վրայ,
անկից ալ յայտնի է որ տղայոց ծնողքը նո-
ցա հետ խօսակցելէն ետեւ կերթան Լիպե-
րիոյ հասարակապետութեան գլխաւորնե-
րուն եւ կը խնդրեն որ իրենց գեղին մէջ ալ
դպրոց բանայ, եւ վարժապետ ու գըքեր
տայ իրենց:

Նոյնպէս զարմանալի է Ասիրիկեցի սեւե-
րուն քրիստոնէական հաւատոյ վարդապե-
տութիւնները զմայլելով մտիկ ընելը: Ո՛ւր
որ տեսնեն թէ քարոզիչ մը եկեր՝ քարոզ կու-
տայ՝ չորս բոլորը կ'օղջուին ահագին բազ-

մութեամբ՝ դաշտերուն մէջ առաջ հետա-
քըքըութեամբ մտիկ կընեն ըսածներուն,
յետոյ սրտերնին կշարժի, աչքերնին կը-
ցուի արտասուքով, եւ իսկոյն ձեռք կը ար-
նեն իրենց գեղին մէջ աղօթատուն կամ եկե-
ղեցի մը շինելու:

Քանի մը տարի առաջ չորս հատ ամերի-
կացի քարոզիչ կուգայ Մոնրովիոյ հարաւայ-
ին կողմը՝ Միկոն ըսուած դաւառը: Տեղա-
ցիք առջի բերանը կկատողին սոցա գէմ. ի-
րենց գլխաւորին հետ մէկտեղ՝ որ Մոնոֆոն
կըսուի եղեր, կընկնին խեղճ քարոզիչներուն
վրայ ու չարաչար կսպաննեն զանոնք: Գի-
շերը վրայ կհասնի, լուսինը կեղնէ, եւ Մո-
նոքումը՝ աներեւոյթ զօրութենէ մը շարժած՝
կդառնայ կերթայ քարոզիչներուն նահատա-
կուած տեղը, եւ այն անգութ վայրենի մար-
դըն որ քանի մը ժամ առաջ կատաղի դա-
ղանի մը պէս պատռտեր էր այն քարոզիչ-
ներուն մարմինները, ընկաւ անոնց վրայ ու
լացաւ դառնապէս՝ ցաւելով իւր ըրածին,
բոլոր գիշերը անքուն անցուց, երկրորդ ա-
ռաւօտը զնաց իւր ազգակիցներուն ալ եր-
կայն երկայն խօսեցաւ. եւ զղջումի բերաւ
զանոնք, այնպէս որ մարդ զրկեցին Սերրա —
Լէոնէի ծովեզերքն ու իրենց քահանաներ
բերել տուին եւ ամէնքն ալ քրիստոնեայ ե-
ղան, այնպէս որ այժմ այն դաւառին մէջ
երեք եկեղեցի եւ երեք դպրոց կայ: